

”Specialpædagogiske indsatser på sensorisk baggrund”

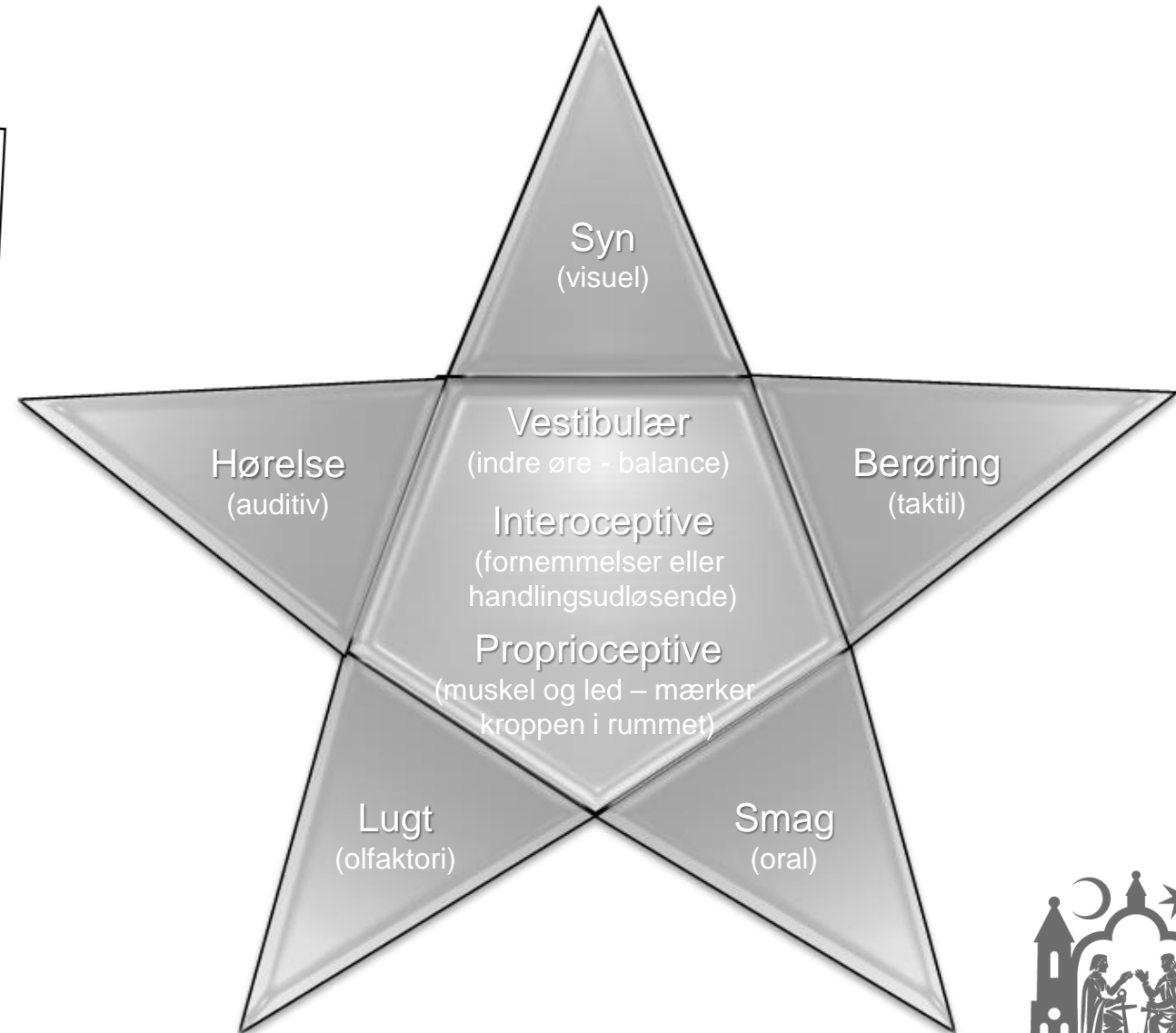
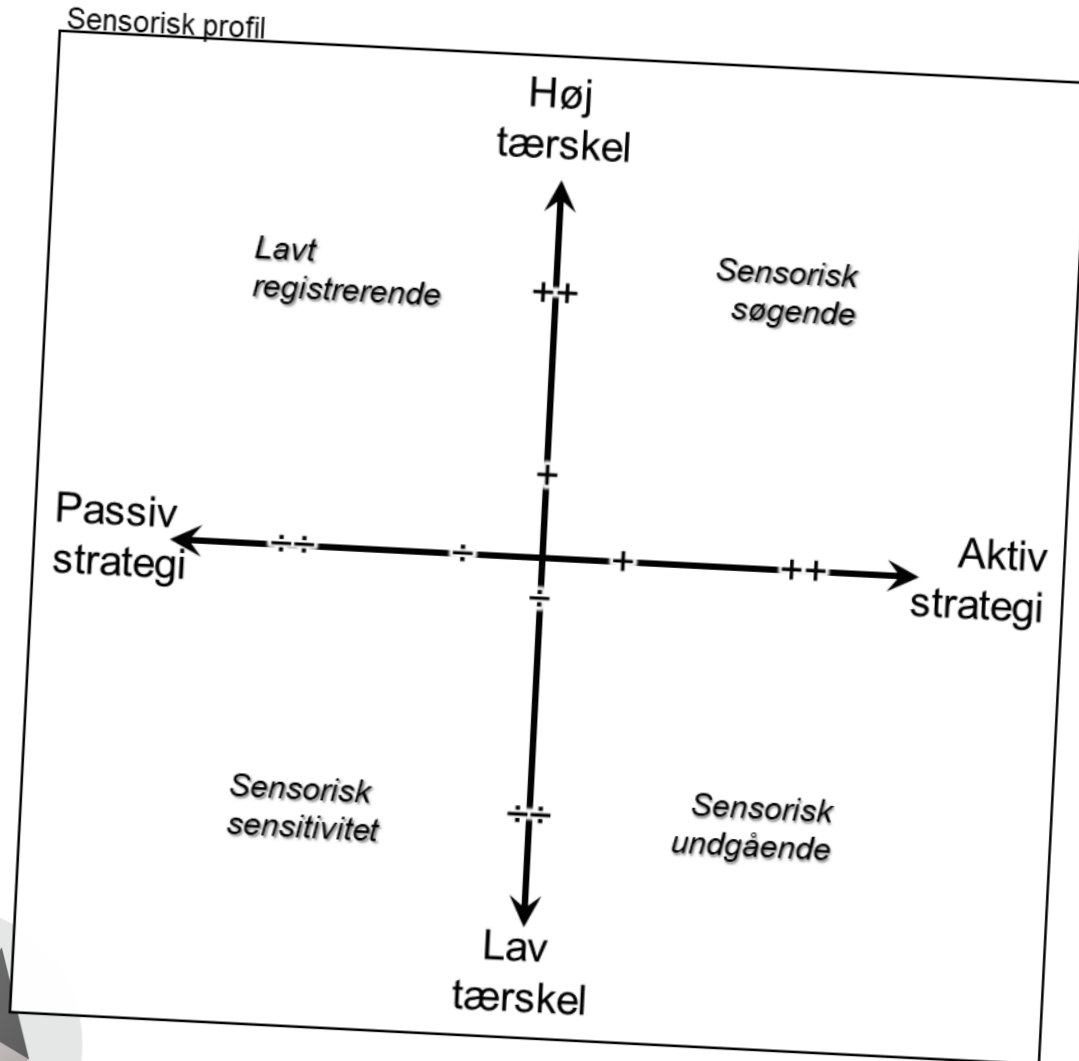

Anne Holle Thomsen
Specialpædagogisk konsulent
&

Michael Harboe Kvistgaard
Specialpædagogisk konsulent

Ursus Wehrl

Indflyvning Typisk & atypisk sansning: Indre & ydre sanser

Savantisme

Stephen Wiltshire; Rome

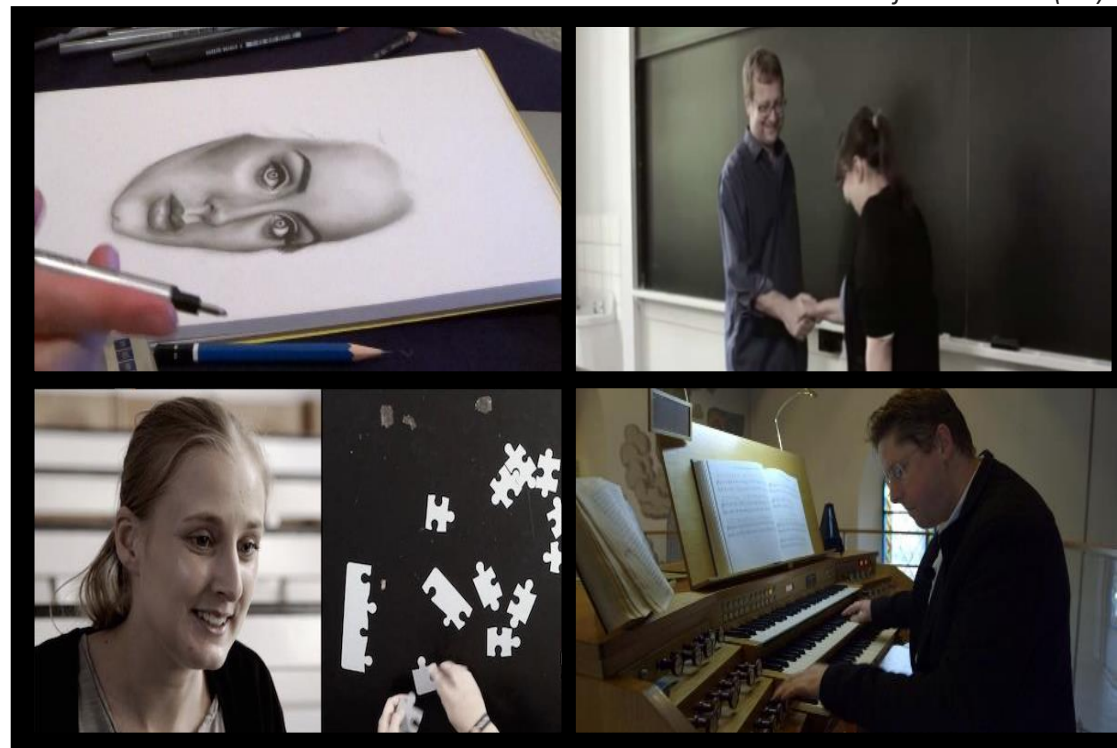
- Særlige evner inden for især musik, matematik, kunst og hukommelse

Eks.:

- Stephen Wiltshire
- Daniel Tammet
- Kim Peek

”Forøget sensorisk følsomhed, optagethed, teknisk/rumlig evne og systematisering var alle **centrale elementer i at definere det savantprofil adskilt fra autisme alene**, sammen med en anderledes tilgang til opgavelæring” (Egen oversættelse, Hughes et al., 2018)

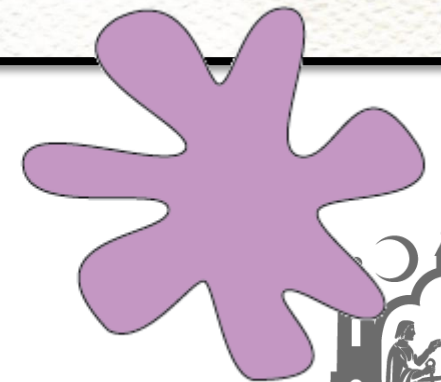
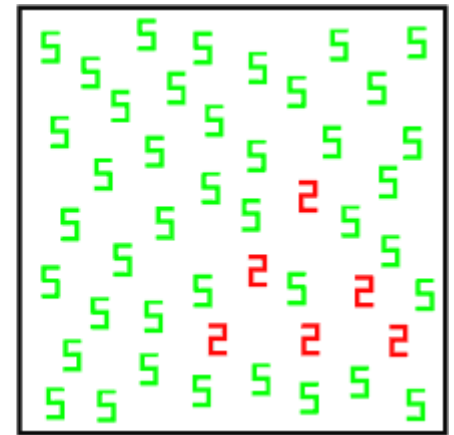
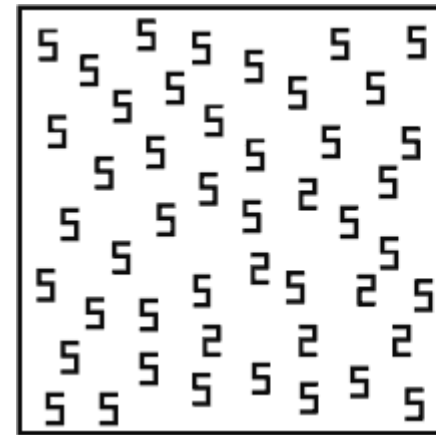
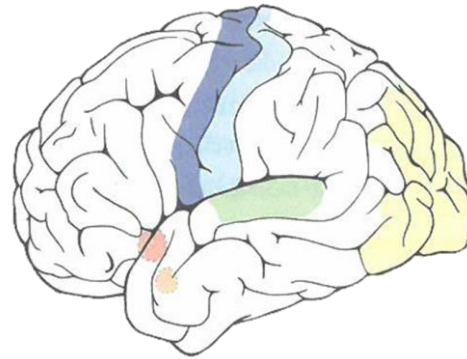
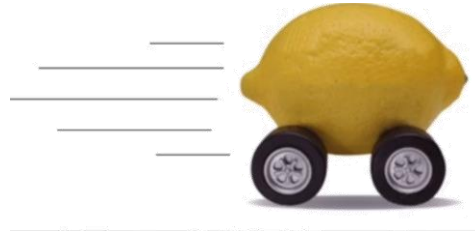
De skjulte talenter (DR)

Synestesi

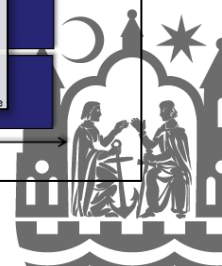
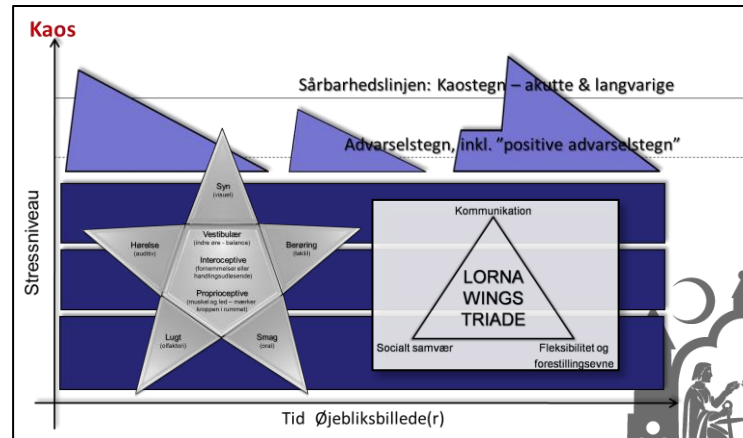
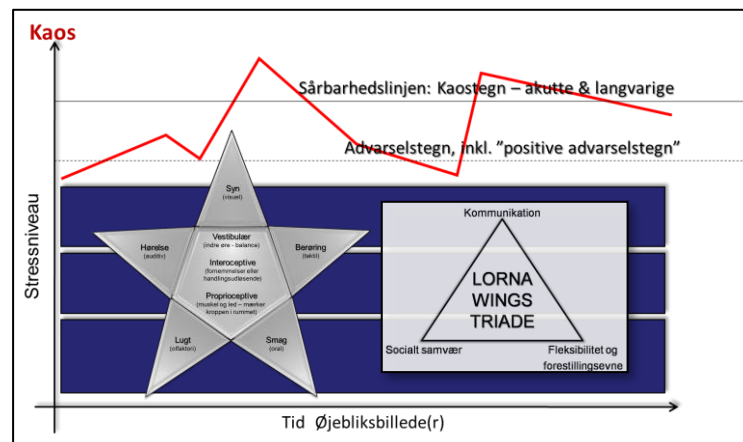
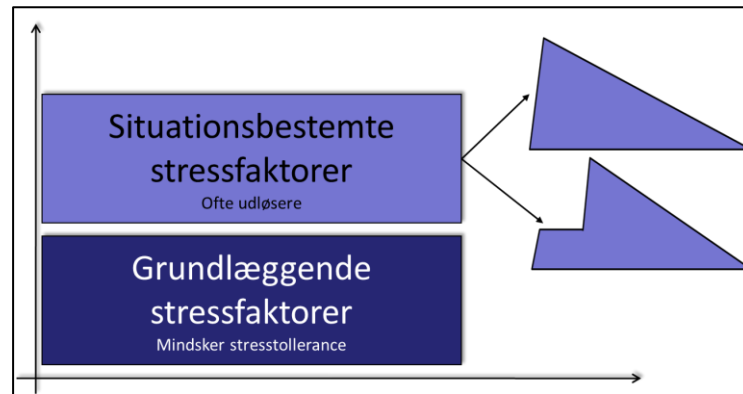
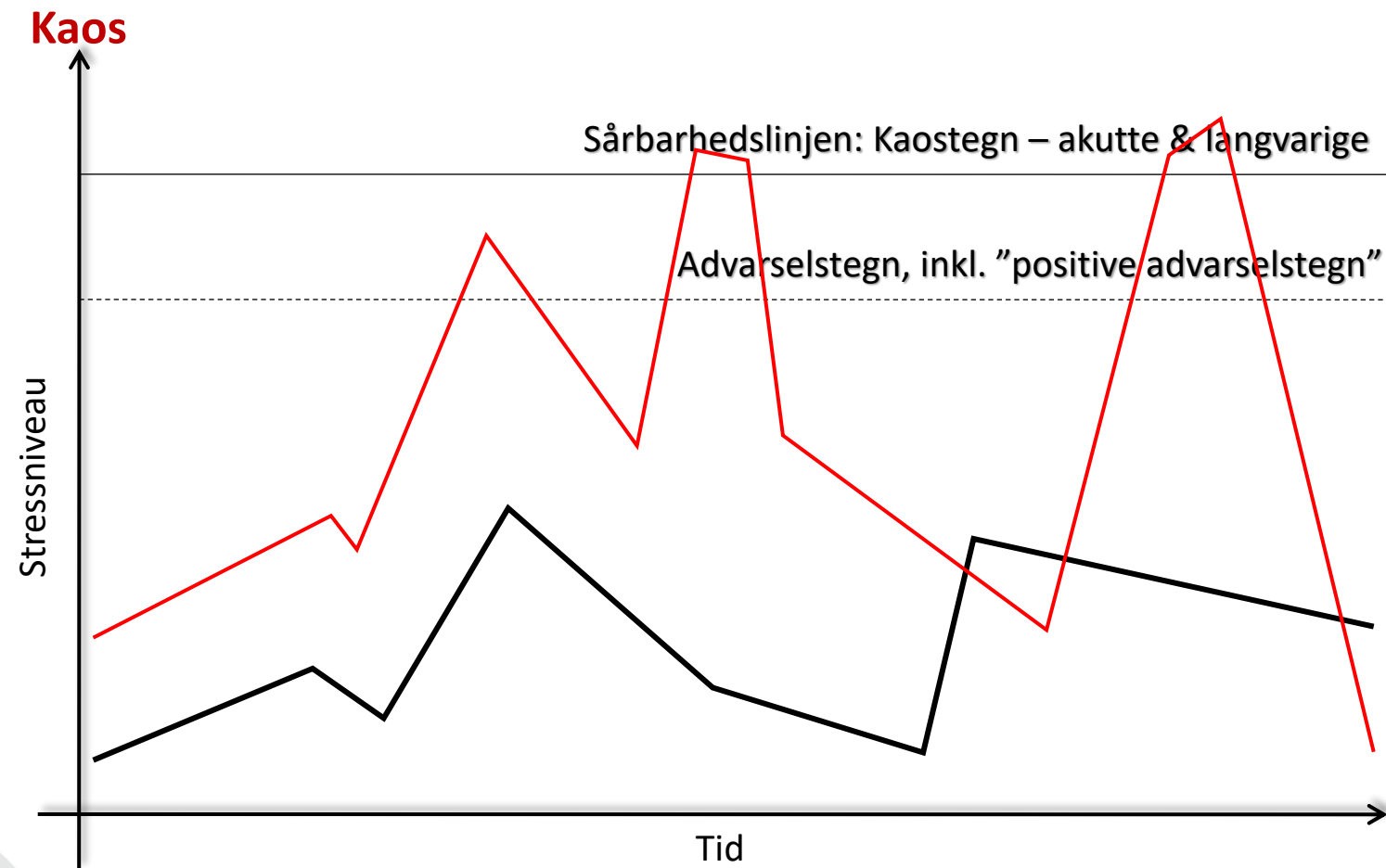
- Sammenblanding af sanseindtryk, eks:

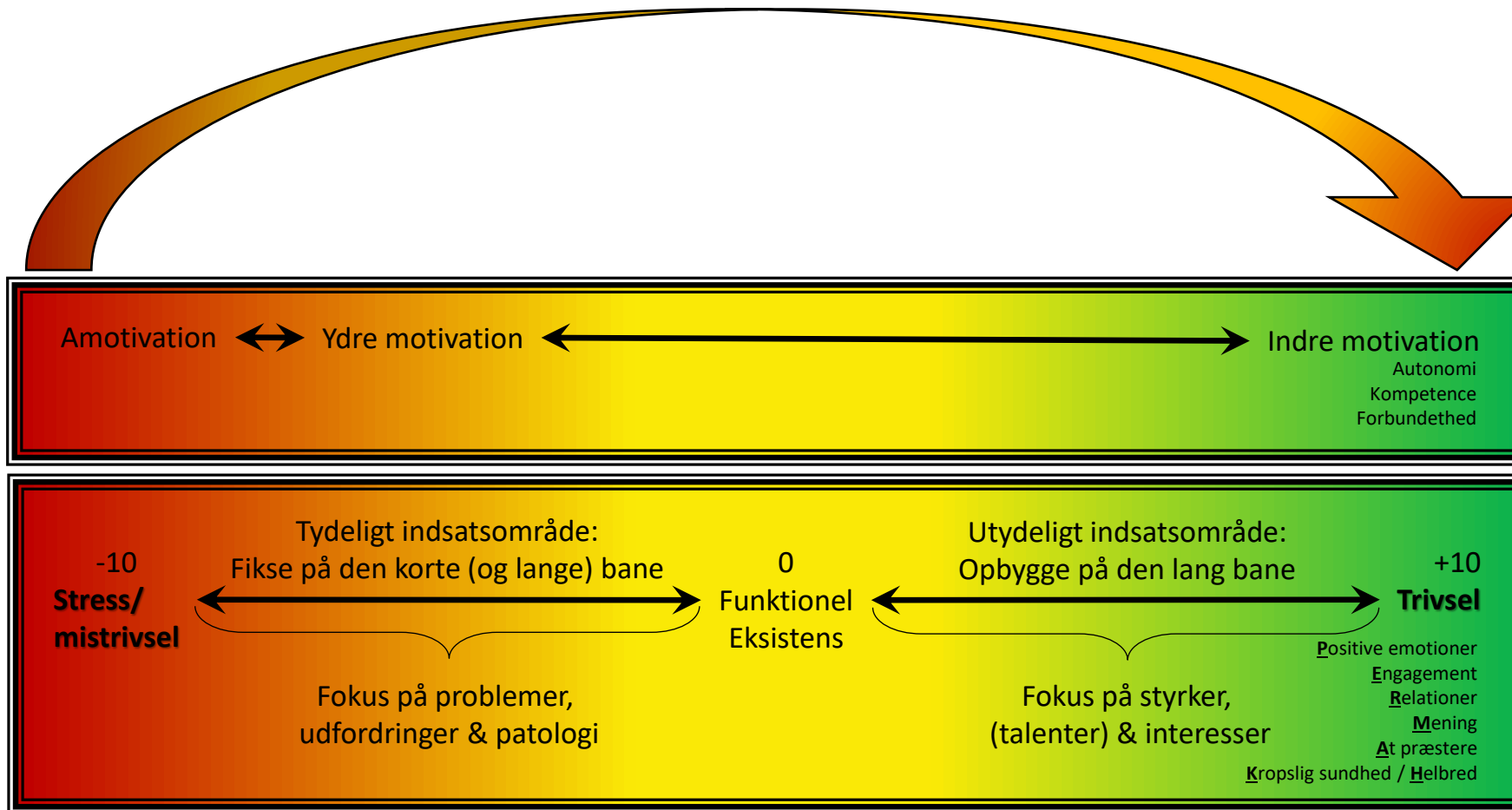
- høre farver
- se lyde
- smage berøringer
- se tal som farver/ former
- se bogstaver / ord i farver
- se stemninger mellem mennesker som auraer

Risiko for stress/ belastning på baggrund af sensoriske forskelle

Hejlskov-Uhrskovs stress-sårbarhedsmodel

(Egen model. Bl.a. inspireret af Fredrickson, 2010; Peterson & Seligman, 2004; Ryan & Deci, 2000; Knoop, 2014; Seligman, 2011; Seligman & Csikszentmihalyi, 2006; Bryant & Veroff, 2007)

Buffer- & undo effekten

Trivsel & motivation

"Psykologiske behov" der understøtter autonom motivation og trivsel:

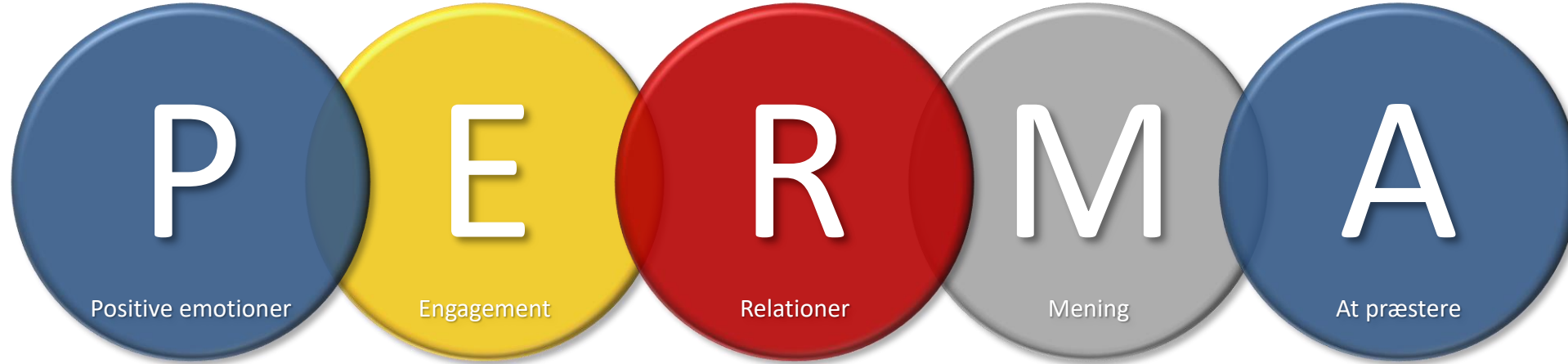
- Autonomi / selvbestemmelse
- Kompetence
- Struktur
- Samhørighed

	Amotivation	Kontrolleret, Ikke selvbestemt Motivation "ill-being" ← → Autonom, Selvbestemt Motivation "well-being"				
Regulering	Ikke-regulering	Ekstern	Introjiceret	Identificeret	Integreret	Intern regulering
Motivation	Upersonlig	Ydre	Ydre	Ydre	Ydre	Indre
Kontrolleret / autonom	Ukontrolleret	Kontrolleret	Moderat kontrolleret	Moderat autonom	Autonom	Autonom
Kendetegn	Ikke intentionel Ikke værdisættende Inkompetence Mangel på kontrol	Lydighed Ekstern belønning og straf	Intern belønning og straf Selvkontrol Dårlig samvittighed	Personligt vigtigt Selvopsatte mål Bevidst værdsat Opleves værdifuldt	Overensstemmelse ml. indre og ydre mål Harmoni Syntese med selvet	Sjovt Interessant Nydelse Tilfredsstillelse i sig selv
Uformel formulering	Jeg gør det ikke – jeg har ikke engang overvejet det	Noget ydre får mig til det – jeg har ingen lyst	Jeg har presset det ind – det bør jeg jo	Jeg har bevidst valgt det – jeg kan se formålet	Det er med tiden blevet en del af mig	Jeg gør det bare – det kommer indefra

Sansning!

Trivsel:

Positive emotioner

Engagement

Relationer

Mening

At præstere

(Seligman 2011, Jensen 2012)

Hvordan kan "jeg" eller mit barn opnå positive emotioner på baggrund af sansning?

(Måske) de lavthængende frugter

Positive emotioner

På baggrund af Sansning!

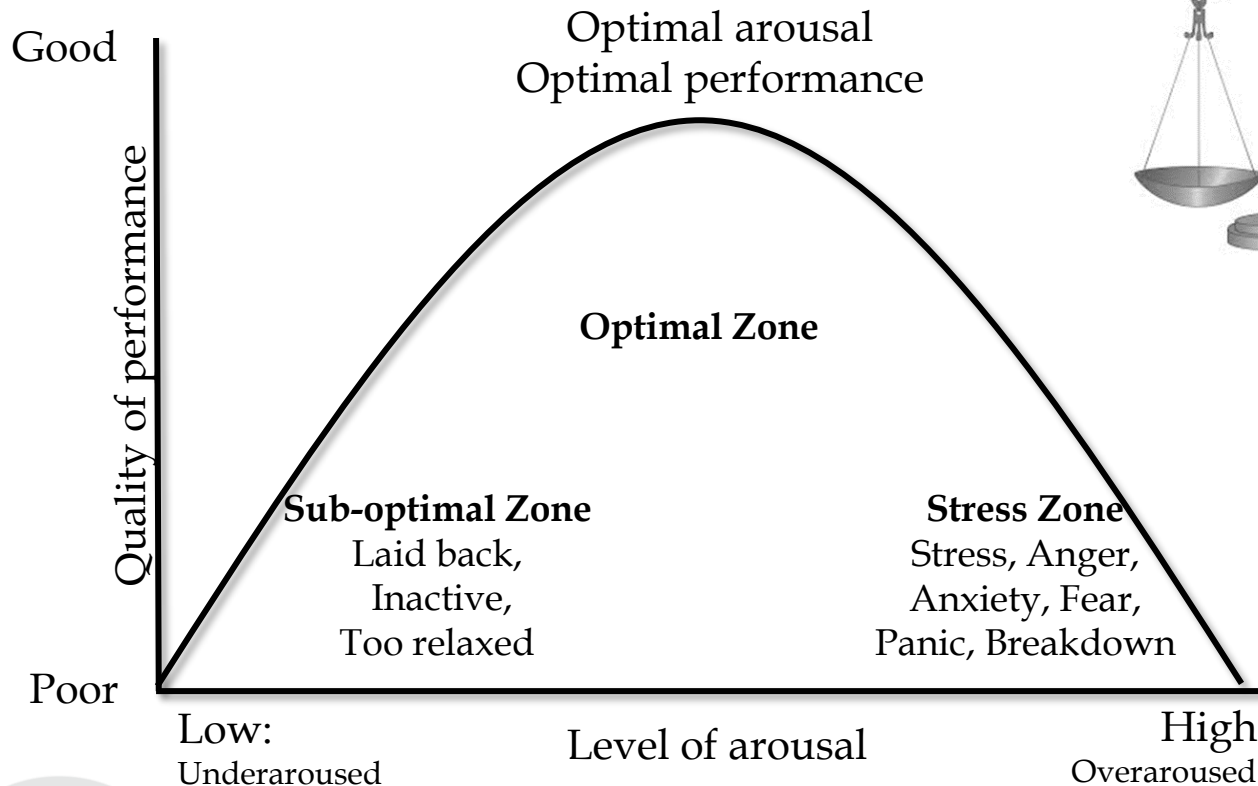

OBS: Accept af "anderledes" nydelse i nuet!

Regulering af arousal ved balancering af det autonome nervesystem

Yerkes–Dodson law

Det autonome nervesystem
Ved stress og pres aktiveres **det sympatiske nervesystem** og ved ro og afslappethed aktiveres **det parasympatiske nervesystem**.

Det sympatiske nervesystem:

Kroppens "speeder"

Fysisk klar til kamp/flugt

Stress

Bange/angst

Det parasympatiske nervesystem:

Kroppens "bremser"

Skabe balance og ro

Sørge for at vi er afslappede

Sørge for at få søvn

Ved hjælp af sanserne!!

Falde til ro ved frustration og affekt – ydre regulering

Reaktivt: vi er mere tilbøjelige og instinktive ift. at bruge sanserne skærmende som et 'beroligende redskab, når barnet/den unge skal falde til ro:

- Krammer
- Ro og isolation
- Tyngdevesten
- Musik
- Vejtrækning / mindfulness

Hverdagens (sansende) velvære, der kan forbygge affekt og forhøjet arousal, samt understøtte trivsel og velvære

- Fokus på det forebyggende ved at skabe et sansende miljø, der imødekommer barnets individuelle behov
- Kortlægge barnets behov vha sensorisk profil og observationer støtter den rette indsats, men er ikke altafgørende
- Barnets umiddelbare reaktioner og det de søger bør ligeledes være rettesnoren for vores arbejde
- Men børnene har ofte ikke selv evnerne til at skabe mulighederne.
- Den voksne omkring skal investere i og tage ansvar for (på lige fod med al anden omsorg) at skabe mulighederne.

Naturen er
en gave 😊

Dyr kan noget helt særligt....

Det kropslige

Det repetitive er ofte beroligende

Dimseting: tørklæder med snore, aviser der rykkes itu, tangels...

Vaskemaskinen der vasker

Vindmøllen der snurrer

Osv...

Hverdagens sansende velvære

Høre:

- Musik og sang

Lugte:

- Duftspray, madvarer,

Smag:

- Slikke på ting, spise stærkt/surt..

Syn:

- Visuel stimuli: mørke, (levende)lys, lava lampe, stjernehimel,

Taktil/berøring:

- Massage, tryk, krammer, knasende snacks, bad, vand og sand-lege,

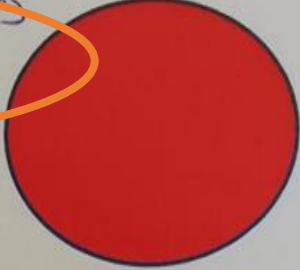
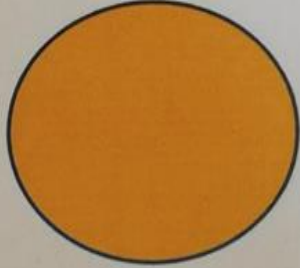

De indre sanser: f.eks. Den proprioceptive sans:

- Trampolin, babyjogger, el-ladcykel, rulles eller trækkes på tæpper, hængekøje, gyngegang, løb.

OFTEN ER DER EN KOMBINATION AF FLERE SANSER I SPIL SAMTIDIG I EN VELVÆRE OG TRIVSELSFREMMENDE AKTIVITET 😊

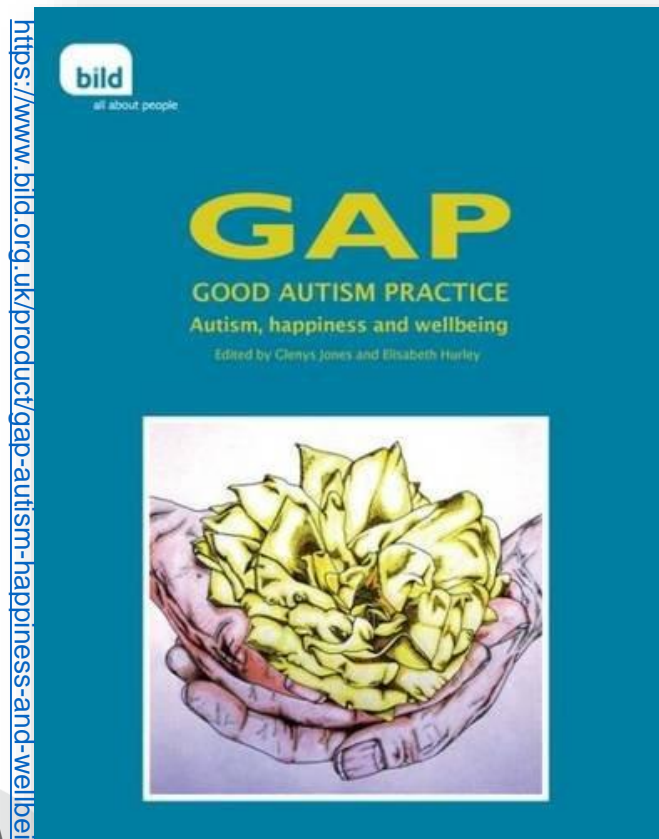
Et eksempel på en visuel støttet samtale om sanssemæssige oplevelser

Hvad lader Alberthes batteri op?

☐ At komme ud til hesten	☐ Ride	☐ Undervisning		Nej
☐ At være sammen med vennerne	☐ Ito	☐ Være sammen med de andre i stalden		
☐ At sove				Lidt
☐ At skrive med vennerne over telefon				
☐ At være sammen med aflaster				
☐ At jeg ved hvad der skal ske				
☐ At være alene	☐ At være alene hjemme			Ja
☐ At der er ro omkring mig				
☐ At være med mor og far i byen (tidsplan)				
☐ At være sammen med malthe				
☐ At være i skole	☐ Silas + Itlene			

Nysgerrighed: Autism-Feel-good Questionnaire

<https://www.bild.org.uk/product/gap-autism-happiness-and-wellbeing/>

- OBS på min personlige vurdering

<https://petervermeulen.be/wp-content/uploads/2019/04/autism-good-feeling-questionnaire-peter-vermeulen-danish.pdf>

Hvert element/ spørgsmål skal scores ud fra nedenstående liste:

3: Dette giver mig en meget god fornemmelse – Jeg nyder det meget

2: Dette giver mig en god fornemmelse – Jeg nyder det

1: Dette giver mig en smule god fornemmelse – Jeg nyder det en smule

0: Dette giver mig ikke en god fornemmelse – Jeg nyder det ikke særlig meget (neutral, jeg føler ikke noget) eller jeg finder det ubehageligt

?: Jeg ved ikke om det giver mig en god fornemmelse

Naturligvis er denne liste ikke fyldestgørende, derfor er der efterladt plads til, at tilføje ting som du nyder eller som giver dig en god fornemmelse.

Sensoriske aspekter:

	3	2	1	0	?
Bestemte lyde, Specificer:					
Bestemte typer lys, Specificer:					
En bestemt type stemme, Specificer:					
Bestemte lugte/ dufte, Specificer:					
Bestemte taktile stimuli, Specificer:					
At blive rørt ved					
At blive krammet					
At få et kys					
Varme					
Kulde					
Bestemte typer mad, Specificer:					
Bestemte drikkevarer, specificer:					
Bestemte genstande jeg godt kan lide at røre ved, Specificer:					
Bestemte vejrforhold, Specificer:					
At have et fleecetæppe om mig					

Sensoriske påvirkninger der understøtter trivsel

For mig – for andre

Når jeg gør noget godt for mig selv...

Hvor meget er sanserne så involveret?

- Eks.: Stearinlys, god mad, natur, musik, havet, bål

Når jeg skal gøre noget godt for andre...

Hvor meget husker vi sanserne?

- Glemmer vi det?

Synes vi ikke vi skal "ned" på det niveau

Eksponering
inkl.
Forudsigelighed
og strategier

Mulighed for
skærmning

OBS:

No one size fits all

... Så husk at være nysgerrige

*Spørgsmål, kommentarer &
overvejelser...*

*Tak for
opmærksomheden!*

